

Ernest Mandel

Revolutionär strategi i de imperialistiska länderna 1970

Talet som president Richard Nixon & hans justitieminister John N Mitchell försökte förbjuda.

Hösten 1969 inbjöds Mandel av Stanford University till en debatt med Harvard-ekonomen John Kenneth Galbraith. Men det amerikanska utrikesdepartementet stoppade detta genom att förvägra Mandel visum. En ledare i *The New York Times* betecknade detta som ett "idiotiskt beslut" och drog jämförelser med McCarthy-tiden i början av 1950-talet. Det bildades även en kommitté som krävde att beslutet skulle upphävas, med deltagande av Gabriel Kolko, Noam Chomsky, Susan Sontag, Robert Heilbroner m fl. Och flera tidskrifter slöt upp i kampanjen, men myndigheterna stod på sig. Mandel reagerade genom att publicera följande tal som spelades in på band och sändes i USA. Talet publicerades även i skriftform av Pathfinder Press 1970.

Låt mig först säga något om mitt inreseförbud. Det visar på en brist på förtroende från Nixon-administrationens sida för dess anhängares förmåga att bekämpa marxismen på idéernas slagfält. Om jag hade kommit skulle jag inte ha burit med mig några sprängämnen, utan bara, som jag gjort tidigare, mina revolutionära åsikter som är välkända för allmänheten.

Varför skulle myndigheterna i Washington vara så rädda för att jag skulle presentera dem när många marxistiska böcker säljs fritt i Förenta staterna, inklusive mina egna? På 1800-talet tillät den brittiska härskande klassen, som var säker på sig själv, Karl Marx att leva i exil i England i nästan fyrtio år. Tiderna har verkligen förändrats när den mäktigaste av kapitalistiska regeringar i dag vägrar ett kort besök till en företrädare för hans tankar!

Å andra sidan visar pressens ramaskri och protesterna mot denna åtgärd att den allmänna opinionen i Förenta staterna är mycket uppmärksam på de faror som hotar våra grundläggande friheter.

En revolutionär strategi är möjlig endast i en revolutionär epok: detta är en grundläggande princip inom marxismen. En social revolution kan inte uppnås förrän objektiva historiska förhållanden har satt revolutionen på dagordningen. En social revolution kan inte bara vara resultatet av revolutionärt sinnade individers önsknings, drömmar och ideal. Dess fullbordning kräver en nivå av socioekonomiska motsättningar som gör störtandet av den härskande klassen objektivt möjligt. Och det kräver närvaron av en annan samhällsklass som, till följd av sin plats i produktionsprocessen, sin vikt i samhället och sin politiska potential, framgångsrikt kan åstadkomma detta störtande.

En revolutionär strategi i de avancerade industriländerna i dag är ur marxistisk synvinkel bara meningsfull om man ger ett jakande svar på följande två frågor: Finns det en historisk strukturell kris i det kapitalistiska världssystemet? Har arbetarklassen en revolutionär potential?

Alla som anser att världskapitalismen har varit ett system i full expansion under tjugofem år eller längre och fortfarande är det, och att den historiska epoken av stigande kapitalism ännu inte är över, kan rimligen inte föreställa sig en revolutionär strategi som ett perspektiv på kort eller medellång sikt. De kan i bästa fall upprätthålla ett principiellt motstånd mot det kapitalistiska systemet på grunder som liknar den västerländska socialdemokratins under dess bästa

period före första världskriget genom en kombination av kamp för omedelbara reformer och allmän socialistisk propaganda. Det är vad de få reformister som kallar sig marxister i Europa – i USA verkar de ha försvunnit – faktiskt gör.

Det finns också de som kallar sig marxister men som utgår från att kapitalismen har genomgått en period av enorm världsomspännande expansion – Ryssland är kapitalistiskt, Kina är kapitalistiskt och kapitalismen löser i det ena landet efter det andra problemet med socioekonomisk underutveckling. Även de kan bara förbli konsekventa med sina teoretiska antaganden genom att agera som reformister, dvs. genom att utesluta varje behov av en revolutionär strategi som ett omedelbart perspektiv i väst.

Om revolutionära marxister vill fortsätta att söka efter en revolutionär strategi på den historiska materialismens grundvalar, måste de bevisa att de lever i en historisk epok där det kapitalistiska världssystemet befinner sig i ett tillstånd av kris och sönderfall. Bevisen på att så är fallet är ganska överväldigande. När allt kommer omkring är det ingen som tror att presidenterna Johnson och Nixon har skickat över en halv miljon soldater till Vietnam för att hindra Ho Chi Minh från att sprida kapitalismen till Sydvietnam. Vad de vill stoppa är inte kapitalistisk konkurrens från sina konkurrenter – vem kan på allvar hävda att den huvudsakliga ekonomiska konkurrens som USA-imperialismen möter i dag på världsskala kommer från Nordvietnam eller Kina, eller ens Sovjetunionen! – utan en utmaning från ett motsatt samhällssystem, en utmaning från antiimperialistiska och antikapitalistiska krafter i världsskala. Denna utmaning, som har funnits ända sedan oktoberrevolutionen, är i dag större än någonsin och har spridit sig till alla sex kontinenter. Något liknande fanns inte under den epok av expanderande och triumferande kapitalism som varade under 1800-talet fram till första världskriget.

Det påstås ibland att produktivkrafternas tillväxt i de västimperialistiska länderna sedan andra världskriget – vilket är obestridligt – motbevisar förekomsten av en historisk kris med nedgång och sönderfall för världskapitalismen. Detta argument är inte särskilt övertygande. Det återspeglar en mekanistisk uppfattning om hur ett visst produktions sätt, hur en viss uppsättning produktionsförhållanden, blir bojar för en fortsatt utveckling av produktivkrafterna. En historisk analogi kommer omedelbart att klargöra poängen. Kan man verkligen hävda att det skedde en absolut nedgång av produktivkrafterna, säg, i Frankrike under de femtio eller tjugo år som föregick den stora franska revolutionen 1789? Eller, för att ta ett ännu mer slående exempel: Föregicks den ryska revolutionen 1917 av tjugo år av stagnation och nedgång, eller snarare av tjugo år av stormig expansion av produktivkrafterna?

I sitt berömda *Förord Till kritiken av den politiska ekonomin*, skrivet i januari 1859, specificerar Marx de nödvändiga och tillräckliga förutsättningarna för en historisk epok av social revolution på det mest kortfattade sätt som är möjligt:

På ett visst stadium av sin utveckling råkar samhällets materiella produktivkrafter i motsättning till de rådande produktionsförhållandena, eller, vad som bara är ett juridiskt uttryck för detta, med de egendomsförhållandena, inom vilka dessa produktivkrafter hittills rört sig. Från att ha varit utvecklingsformer för produktivkrafterna förvandlas dessa förhållanden till fjättrar för desamma. Då inträder en period av social revolution.

Grundbulten i Marx' materialistiska teori om den sociala revolutionen är alltså begreppet motsättning mellan produktions- och egendomsförhållanden å ena sidan och produktivkrafterna å den andra. I dagens värld tar sig denna konflikt uttryck på tre sätt. För det första genom oförmågan hos världskapitalismens att lösa några grundläggande ekonomiska problem för massorna inom ramen för det imperialistiska systemet. Detta demonstreras tydligast av dess oförmåga att eliminera århundraden av efterblivenhet i den så kallade tredje världen. För det andra genom systemets växande oförmåga att begränsa produktivkrafternas tillväxt – särskilt den

vetenskapligt inriktade tredje industriella revolutionen – inom ramen för privat egendom och nationalstaten. För det tredje, genom en periodisk storskalig revolt av massor av industriella och intellektuella arbetare, liksom av ungdomar i allmänhet, mot det bestående i dessa kapitalistiska produktionsförhållanden, som stympar deras behov, deras liv och deras förmåga till självförverkligande, och helt omintetgör den enorma potential för mänsklig frihet och mänskligt självförverkligande som finns i samtida industri, teknik och vetenskap.

Marx' berömda förutsägelse för hundra år sedan, att produktivkrafterna mer och mer skulle förvandlas till destruktiva krafter om de inte i tid befriades från den privata egendomens och vinstintressets bojor, slår huvudet på spiken. Detta innebär inte en absolut nedgång i produktionen utan en mycket mer skrämmande form av förfall: en kvalitativ omvandling av resultaten av ökad produktion som hotar att förstöra de sista resterna av valfrihet för individen, mänsklighetens materiella biosfär, om inte själva mänsklighetens existens. Produktionen av en ständigt ökande massa av alltmer meningslösa varor av alltmer tveksam kvalitet, föroreningen av atmosfären, marken och vattnet samt hotet om nukleär och biologisk krigföring till följd av tillväxten av enorma permanenta krigsutgifter vittnar alla om realismen i Marx' förutsägelse.

Om vi närmar oss problemet på detta sätt kommer vi också att ha en nyckel för att bedöma arbetarklassens revolutionära potential. Detta är inte i första hand en fråga om att mäta vad arbetarna tycker – att gå runt med en elektronisk räknare, mäta antalet arbetare som läser kapitalistiska eller reformistiska tidningar och de som läser revolutionära; jämföra anslutningen till fackföreningar som leds av kapitalismens arbetarlöjtnanter eller till reformistiska arbetarklasspartier med antalet arbetarklassmedlemmar och sympatisörer i revolutionära organisationer, och sedan dra den uppenbara slutsatsen att den överväldigande majoriteten av den västerländska arbetarklassen ännu inte står under revolutionärernas politiska inflytande eller ledarskap. Detta är i grund och botten ett problem som handlar om att analysera arbetarnas verkliga styrka och vad de gör, att fastställa den objektiva betydelsen av deras handlingar.

För att bevisa att arbetarklassen har förlorat sin revolutionära potential skulle det vara nödvändigt att bevisa att alla de periodiska explosionerna av arbetarklassens missnöje – vars verklighet ingen kan förneka – uteslutande är centrerade kring problem med högre löner och kortare arbetstid, för att de ska få mer tid att konsumera kapitalistiska varor och njuta av tjänsterna i de kapitalistiska fritidsindustrierna. Men denna bild motsvarar inte verkligheten i de västeuropeiska arbetarnas missnöje; den motsvarar inte verkligheten i de japanska och australiska arbetarnas missnöje; den motsvarar inte verkligheten i missnöjet i ett sådant industrialiserat land i Latinamerika som Argentina; och den kommer inte heller att motsvara de framtida explosionerna av missnöje i Förenta staterna, eftersom de politiskt avancerade länderna helt enkelt visar det politiskt mer efterblivna landet bilden av dess egen framtid.

Varje analys av det revolutionära uppsvinget i Frankrike i maj 1968 kan inte annat än komma fram till slutsatsen att dess huvudsakliga drivkraft, på arbetarklassens vägnar, gick långt utöver frågor om högre löner och kortare arbetstid. Och sedan maj 1968 har vi haft en oavbruten serie exempel som återspeglar denna huvudinriktning i alla de viktigaste industriländerna i Västeuropa: Italien, Storbritannien och till och med det förmodade bålverket för konservatism och social konformism, Västtyskland.

När arbetarna utmanar den grundläggande arbetsorganisationen på fabriksnivå, vilket de har gjort i många italienska fabriker (i ett fall, tvättmaskinsfabriken Candy, till och med genom att ta upp problemet med att eliminera den grundläggande arbetsdelningen mellan arbetare och tjänstemän genom ett system med arbetsrotation); när de ifrågasätter arbetsgivarnas rätt att avskeda arbetare, stänga fabriker eller flytta utrustning till andra fabriker, som de börjar göra i

Storbritannien, när de på fabriksnivå reser slagordet ”Öppna böckerna” som svar på arbetsgivarnas vägran att uppfylla krav, som de gjorde under flera vilda strejker nyligen i västra Tyskland; när de beslagtar och ockuperar en fabrik som svar på en arbetsgivares lockout, som de nyligen gjorde vid Renaultfabriken i Le Mans i Frankrike, uttrycker de därmed sin instinktiva önskan att höja klasskampens och klasskonfrontationens nivå från den elementära fackliga nivån för omfördelning av inkomster mellan vinster och löner till den högsta nivån före kampen om makten. Detta är nivån för att utmana kapitalets rätt att disponera som det vill över arbetare och maskiner.

Detta är den grundläggande trenden i de nya arbetarklassinitiativen i Västeuropa i dag. Det är en tydlig utmaning mot de kapitalistiska produktionsförhållandenas fortbestånd. Det ger en slående illustration av arbetarklassens revolutionära potential. Och det är därför som en revolutionär strategi i ordets marxistiska mening är både möjlig och outhärlig, om det nya uppsvinget för arbetarklassens stridbarhet som nu är i full gång i Europa inte skall sluta i nederlag som det gjorde under de tre tidigare huvudsakliga uppsvingsperioderna: den i slutet av första världskriget, den i mitten av trettioalet och den i slutet av andra världskriget.

Att säga att en analys av arbetarklassen som en aktör för social förändring bör utgå från hur arbetarna agerar och inte från vad de tänker innebär inte alls att frågan om deras tänkande – om deras medvetandenivå – är irrelevant för de sociala förändringsprocesserna i väst. Tvärtom: det är en grundläggande tes inom marxismen att en socialistisk revolution, åtminstone i ett avancerat industriland, behöver en hög medvetandenivå hos arbetarklassen för att lyckas.

Socialismen är det första samhällssystem i mänsklighetens historia som införs genom medvetna handlingar av dess kollektiva skapare och inte, så att säga, bakom ryggen på skådespelarna i historiens drama. Men när vi väl har förstått att det i sista hand inte är medvetandet som bestämmer den sociala tillvaron, utan den sociala tillvaron som bestämmer det sociala medvetandet, är det inom produktionsförhållandenas område, inom motsägelserna mellan mänskliga behov och kapitalistiska produktionsförhållanden, och inom de inre motsägelserna i det kapitalistiska produktionssättet självt, som vi måste upptäcka orsakerna till den dialektiska utvecklingen av arbetarklassens medvetande i dess successiva faser. Under normala förhållanden kan samhällets härskande ideologi och arbetarnas härskande beteendemönster inte annat än bestämmas av den ideologi, de värderingar och mönster som skapas och främjas av den härskande klassen. Sedan, under förhållanden av växande social kris, kan en växande del av samma arbetarklass inte annat än att gradvis frigöra sig från samma ideologi och beteendemönster som inspirerats av den härskande klassen.

Marcuses största misstag är antagandet att eftersom kapitalistklassen utan tvekan till stor del kan forma konsumentbeteendet och idéerna hos en majoritet av arbetarna, kan den därigenom radera den akuta medvetenheten om alienation inom produktionsområdet. Alienation av konsumenten och medborgaren påstås vara ett effektivt och tillräckligt medel för att undertrycka medvetenheten om att vara alienerad som producent. Men detta strider mot den historiska erfarenheten, den teoretiska analysen och det enkla sunda förnuftet. När allt kommer omkring, vad en människa gör under sitt arbete; de frustrationer hen genomgår åtta till tio timmar om dagen – när man också räknar den tid som går åt till att ta sig till och från arbetsplatsen – kan inte annat än periodvis påverka hens beteende minst lika mycket, och mycket troligt mer, än de manipulerade ”tillfredsställelser” hen kan ”njuta av” fyra timmar om dagen och under helgerna.

Det är sant att det krävs en hel rad konjunkturella faktorer för att denna återspeglings av kapitalismens strukturella sjukdomar ska nå fram till tröskeln för arbetarnas medvetande. Konjunkturella förändringar i inkomst- och sysselsättningstrenderna (en liten minskning av reallönerna efter en lång period av ökning; en plötslig ökning av arbetslösheten efter en lång

period av full sysselsättning; ett plötsligt hot om teknologisk arbetslöshet och massuppsägningar i någon nyckelsektor inom industrin, etc.); en ledarskapskris i den härskande klassen; en djupgående politisk kris till följd av utländska imperialistiska äventyr; ett plötsligt uppsving för stridbarhet och antikapitalistisk aktivitet i ”marginella” sektorer av samhället, som studenter eller lärare: alla dessa faktorer och många andra kan skapa ett gynnsamt klimat för en växande medvetenhet hos arbetarna om deras alienation som producenter, och för en plötslig förskjutning av klasskampen till att ifrågasätta arbetsgivarens auktoritet i butikerna, fabriker och kontoren. Det är osannolikt att vi någonsin kommer att hitta två stora länder där en identisk kombination av omständigheter kommer att ge det allmänna resultat som vi har beskrivit.

Det är också sant att rent spontana strider som utmanar kapitalets rätt och makt att kommandera människor och maskiner inte kan gå längre än till en viss nivå. Vi konfronteras här med ett av marxismens, sociologins och den samtida historiens mest komplicerade problem: spelet mellan arbetarnas spontana kamp, förtruppsorganisationernas roll och arbetarklassens växande medvetenhet.

Som revolutionär marxist tror jag inte att man kan avskaffa en armé eller militarism genom att förkorta vapnen millimeter för millimeter. Kapitalismen är en struktur som kan absorbera och integrera många reformer (t.ex. löneökningar) och som automatiskt förkastar alla de reformer som strider mot systemets logik (t.ex. helt gratis offentliga tjänster som helt täcker sociala behov). Man kan bara avskaffa strukturen genom att störta den, inte genom att reformera bort den från existensen.

Men förståelsen av målen för den revolutionära processen, som bara kan ta formen av socialt ägande av alla produktionsmedel och av att erövra den politiska makten för massan av det arbetande folket, måste gå hand i hand med en förståelse av den dialektiska enheten mellan kampen för reformer och spridandet av revolutionärt medvetande. Utan den praktiska erfarenhet och de delsegrar som arbetarna förvärvat i sin kamp för omedelbara krav – både ekonomiska och politiska – är en ökning av medvetenheten inom arbetarklassen, en ökning av dess självförtroende, omöjlig. Och utan ett sådant stigande självförtroende är den revolutionära fräckhet som det innebär att utmana den mäktigaste, rikaste och bäst beväpnade härskande klass som någonsin funnits på jorden – den västerländska bourgeoisien – helt enkelt inte tänkbar.

Trovärdigheten i en plan för att ta makten, det som Lenin kallade en revolutionär strategi, skulle i sådana fall vara mycket låg i de breda massornas ögon. Gradvisa, molekylära, nästan osynliga processer för att ackumulera självförtroende, medvetenhet om den egna klassens potentiella makt, är därför av yttersta vikt för att förbereda klassexplosioner som maj 1968 i Frankrike och den som nu förbereds i Italien.

Objektiva motsättningar i systemet gör periodiska explosioner av arbetarklassens missnöje oundvikliga. Men låt mig påminna er om Lenins uttalande att det som skilde en sann revolutionär från en reformist var det faktum att den förre fortsatte att sprida revolutionär propaganda trots att perioden inte var – eller ännu inte var – revolutionär eller förrevolutionär. Många skärmytslingar, tillsammans med kontinuerlig socialistrevolutionär propaganda, förbereder arbetarklassen för att gå in i dessa explosioner med en växande medvetenhet om behovet av att utmana systemet som helhet, om behovet av en allmän kamp, en generalstrejk, en utmaning mot den härskande klassens politiska såväl som sociala och ekonomiska makt.

Men denna medvetenhet är i sin tur inte i sig själv tillräcklig. Den vägleder inte arbetarklassen till nästa omedelbara steg framåt, när den väl har engagerat sig i en allmän kamp. Den svarar inte på frågan: Vad gör vi när vi har ockuperat fabriker? Det är bristen på medvetenhet om detta avgörande nästa steg framåt som gång på gång har stoppat arbetarklassen i dess spår.

Detta hände under de första åren efter första världskriget i Tyskland; 1920 och 1948 i Italien; 1936 och 1968 i Frankrike.

Två svar kan ges på den frågan. Det första insisterar på den nyckelroll som byggandet av ett revolutionärt parti spelar, som centraliserar erfarenhet, medvetenhet och säkerställer dess kontinuitet. Jag skall strax återkomma till denna fråga. Den är uppenbarligen en väsentlig del av svaret, men inte den enda. Utan en viss nivå av arbetarklassens medvetenhet och revolutionära självaktivitet kan ett revolutionärt parti inte omvandla en kamp för omedelbara krav till en kamp som utmanar det kapitalistiska systemets själva existens. Och än mer: utan en sådan medvetenhet hos åtminstone en del av arbetarklassen kan ett sådant revolutionärt parti inte bli ett verkligt massparti.

Detta är i dag kärnan i problemet med den revolutionära strategin i de västliga industriländerna. Eftersom jag inte tror att kapitalismen plötsligt kommer att kollapsa till följd av sina inre motsättningar; eftersom jag inte tror att revolutionära socialisters huvuduppgift bara är att sitta vid sidan av och tolka aktuella händelser och hoppas på att något mirakel ska åstadkomma en revolution; eftersom jag är fast övertygad om värdet av medvetet ingripande, om den pedagogiska nyckelroll som kamp och erfarenheter från kamp har för arbetarklassen, är min slutsats följande: endast genom att försöka utvidga arbetarklassens faktiska levande kamp till en begynnande utmaning mot arbetsgivarnas, det kapitalistiska systemets och den borgerliga statens auktoritet inne i fabriker (och för övrigt också i grannskapen, arbetarklassens bostadsområden) kan en kvalitativ ökning av arbetarklassens medvetenhet uppnås. Detta ger kampen för arbetarkontroll i dag i imperialistiska länder en avgörande strategisk betydelse.

Genom sådan kamp, och endast genom sådan kamp, kan arbetarna nå insikt om att det som störtandet av kapitalismen i sista hand handlar om är, för att använda Marx berömda formel, att de associerade producenterna tar över fabriker och hela det industriella systemet och driver det till mänsklighetens gemensamma nytta, i stället för att låta det drivas för att ackumulera vinst och kapital för ett fåtal gigantiska finansgrupperingar som är låsta i dödlig konkurrens med varandra. Genom sådan kamp, och endast genom sådan kamp, kan arbetarna bygga upp den faktiska organisation genom vilken de i morgon själva kan ta över förvaltningen av ekonomin och staten: fritt valda arbetarkommittéer på butiksnivå, som sedan kommer att förena sig lokalt, regionalt och internationellt. Det är vad arbetarklassens erövring av makten verkligen innebär.

Det är mycket betydelsefullt att ett av de viktigaste krav som fötts ur den italienska arbetarklassens nuvarande uppsving i stridbarhet är kravet på fria val av förtroendemän på alla nivåer i fabriksorganisationen, inklusive varje löpande band, och att dessa *delegati di reparto* skall uppfattas som personer som ständigt utmanar cheferna, bossarna och förmännen, hela den hierarki som trycker ned arbetaren i den kapitalistiska fabriken. Det är betydelsefullt eftersom arbetarna i vissa jättefabriker, som FIAT-fabriken i Turin med 80 000 arbetare, redan har börjat genomföra detta krav innan de har erövat den "lagliga" rätten att göra det. Detta är ett historiskt steg framåt jämfört med majrevolten 1968 i Frankrike, där arbetarna på grund av sin oförmåga att upprätta organ för självrepresentation av detta slag inte kunde förhindra kommunistpartiet och fackföreningsbyråkratin från att åter absorbera deras mäktiga uppsving genom en kombination av löneökningar och nya parlamentsval.

En strategi för arbetarkontroll – en strategi för övergångskrav, som den kallades av Kommunistiska internationalen under dess första år, och senare av Leo Trotskij och Fjärde internationalen – har naturligtvis många fallgropar. Varje försök från arbetarnas sida att faktiskt driva några fabriker isolerade från resten av ekonomin är dömt att misslyckas, eftersom de måste konkurrera med kapitalistiska företag och underkasta sig de obevekliga krav som denna konkurrens ställer. Ur denna situation följer alla kapitalismens berömda "rörelselagar" –

vilket producentkooperativen till sin sorg har upptäckt om och om igen. Men revolutionära socialister kommer, samtidigt som de förstår alla dessa fallgropar och faror, inte att hämmas av dem så att de avstår från försök att bredda klasskampen genom dessa utmaningar mot den kapitalistiska auktoriteten. Det finns inget annat sätt att utveckla ett antikapitalistiskt medvetande bland hundratusentals och miljontals arbetare än längs denna väg. Propaganda genom det skrivna eller talade ordet kan övertyga individer i hundratal och, i bästa fall, i tusental. Miljoner kommer att övertygas endast genom handling. Och endast genom aktioner för övergångskrav, för arbetarkontroll över produktionen, vilket är övergångskravet par excellence i vår epok, kommer dessa miljoner att se sin förståelse och medvetenhet stiga till den nivå som är nödvändig för en revolutionär förändring av det västerländska samhället.

För att initiera, bredda och generalisera dessa erfarenheter behövs en revolutionär förtrupsorganisation. Utan en sådan organisation kommer isolerade erfarenheter eller initiativ från grupper av avantgardistiska arbetare att förbli just det: isolerade erfarenheter. Rollen att centralisera medvetandet, att generalisera erfarenheterna, att kontinuerligt överföra kunskap, i motsats till den oundvikligen diskontinuerliga karaktären hos massornas kamp, kan endast spelas av en sådan förtrupsorganisation. Precis som imperialismen är ett världssystem och det multinationella företaget den mest typiska organisatoriska enheten för kapitalet idag, så behöver arbetarna en internationell organisation för att förverkliga den svåraste och mest upphöjda av uppgifter: att härleda en maximal revolutionär förståelse och medvetenhet från en maximal världsomspännande revolutionär aktivitet.

Individer som ansluter sig till en revolutionär förtrupsorganisation kan vara motiverade på de mest skiftande sätt; de kan komma från mycket olika sociala bakgrunder. Den inverkan som två decenniers revolutionärt uppsving bland folken i Asien, Latinamerika och Afrika har haft på återupplivandet av det revolutionära medvetandet i väst har varit ojämförligt mycket viktigare än den faktiska ekonomiska skada som det hittills har orsakat det kapitalistiska världssystemets funktion. Den inverkan som den revolutionära studentrörelsen, och den revolutionära ungdomsrörelsen i allmänhet, har haft på ett återuppvaknande av arbetarklassen i Västeuropa och Japan kan inte överskattas. Till och med i Västtyskland, i den första vågen av storskaliga vilda strejker på nästan fyrtio år, fann man tusentals i huvudsak fortfarande opolitiska och icke socialistiska stålarbetare i Dortmund som i sina stora demonstrationer imiterade alla de nya kampformer som den revolutionära studentrörelsen hade introducerat i det västtyska samhället under de två föregående åren.

Men bara om det finns ett politiskt ledarskap som kan samordna alla dessa olika former av framväxande revolutionärt medvetande och rikta dem mot ett centralt mål – störtandet av kapitalismen, erövrandet av den politiska makten – kan upprorets fulla kraft bibehållas och den återuppväckta arbetarklassen fullt ut utnyttja sin revolutionära potential. Detta inkluderar naturligtvis en enorm potential av spontana initiativ. Studenters och vetenskapsmäns aktioner, hysesstrejker och rörelser för kvinnors frigörelse, revolter mot sönderfallande offentliga tjänster och obeboeliga städer, övertagande av sjukhus och fabriker: alla dessa mångfaldiga manifestationer av revolt från samhällets alla kreativa skikt mot de kapitalistiska produktionsförhållandena, mot förtryck och exploatering i alla dess former, kan bara komma till sin rätt och undvika att bli koopterade av det borgerliga samhället eller sluta i nederlag om de leder till en avgörande kraftmätning med borgarklassen. I sista hand är alla dessa rörelser politiska, eftersom de ställer frågan om vilken klass som utövar makten i samhället som helhet och i staten, och inte bara frågan: Vem styr över maskinerna i en fabrik? Vem skall diktera hur ett universitet skall organiseras? Vem ska bestämma var en park ska ligga? Vem ska köra bussarna i en stad och i vems intresse?

Den unika enheten av spontan massrevolt och massorganisation i arbetardemokratins fulla blomning, å ena sidan; och det koncentrerade medvetandet, de destillerade lärdomarna från

fyra århundraden av moderna revolutioner och hundrafemtio år av arbetarklasskamp som representeras av ett revolutionärt parti, å andra sidan: denna dialektiska enhet förkroppsligas i systemet med arbetarråd som är nyckelsvaret på mänsklighetens alla samtida problem. För detta system är en unik kombination av yttrandefrihet med oenighet och handlingskraft, av frihet och effektivitet, av individuellt självuttryck och fritt accepterad kollektiv solidaritet. I ett sådant system kan man, som i Ryssland under revolutionens första år, ha tio, femton politiska tendenser som samexisterar och strider med varandra om politisk hegemoni, men som samtidigt binds samman av en gemensam strävan att bevara och utveckla revolutionen och bekämpa den gemensamma fienden. Andemeningen av ett liknande system blev synlig under sommardagarna 1936 i Spanien, när arbetarna med nästan nakna händer bröt den fascistiska arméns angrepp i praktiskt taget varje viktig industristad i landet.

Andemeningarna av ett liknande system framträder långsamt i dag i det revolutionära uppsving som har mognat i Västeuropa sedan maj 1968 i Frankrike. Det är historiens svar på den centrala frågan i vår epok, om frihet och demokrati kan blomstra och sammanfalla med den enorma objektiva våg mot nationell och internationell centralisering av makten som initieras av den moderna tekniken. Mitt svar är: ja, det kan den, i ett system med demokratiskt centraliserad och planerad självförvaltning av arbetare och slitsamma människor.

Denna slutsats för oss tillbaka till utgångspunkten. Vilka är de sociala förändringarna i västvärlden i dag? Det är den grundläggande drivkraften hos produktivkrafterna själva, som undergräver, urholkar och periodvis skakar om privategendomen, nationalstaten och den generaliserade marknadsekonomin på ett våldsamt sätt. Det är de oundvikliga periodiska explosionerna av arbetarnas missnöje mot sitt främlingskap som producenter, mot de kapitalistiska produktionsförhållandena på fabriksnivå, lokalt, regionalt eller nationellt. Det är det revolutionära medvetandets återkomst hos ungdomen genom den koloniala revolutionens, studentrevoltens och en ny generation av revolutionära lärares, vetenskapsmäns, teknikers och intellektuellas transmissionsbälten. Det är den potentiella sammansmältningen av detta revolutionära medvetande med stora massor av arbetare genom kampanjer och aktioner för övergångskrav, som kulminerar i arbetarkontroll över produktionen. Och det är byggandet av det revolutionära partiet och den revolutionära internationalen. Ju bättre vi lyckas kombinera alla dessa element, desto närmare kommer vi att komma en socialistisk värld och arbetets och hela mänsklighetens frigörelse!

Översättning: Martin Fahlgren

Lästips

[En socialistisk strategi för Västeuropa](#) (1965)

[Lärdomar av maj 1968](#) (1968)

[Ett socialistiskt Västeuropa - eller ett nytt USA?](#) (1968)

[EEC och konkurrensen Europa-USA](#) (1969)

[Revolutionär strategi i Europa](#) (1976)

Se även Mandels debatt med Martin Nicolaus (1969):

[Vart är Amerika på väg?](#)

Martin Nicolaus: [Den universella motsägelsen](#)

[Den ojämna utvecklingens lagar](#)